

میلےا و ہ

یہلائی لو لوقت یجدت فیک

ءایلو و ہمئا زا ضراعتم تارابع روصد ہجو و

یہلا

5 ہسلج 1417 لاسد ہبند چنپ یاہبند

تاناہد

یزارہط ی نلسدن سحمدحم دلسد جاد اللہ آقیآ

ہر سد اللہ سّدق

مِجْرَلا نِ اَطِيشْلا نِمَ لِلّٰه اِبْذُوعَا
 مِجْرَلا نِ مَحْرَلا اللّٰه مِسِبِ
 اِءَعْمَاسْلا وَ اُقْلَاصْلا وَ نِ مِلاَعْلَا بَرِ لِلّٰه اُدْمَحْلا
 اَنِيبْذَ وَ اَنْدِيسْ
 دِمْحَمُ اِ فَطْصُمْلَا مِساَقْلَا اِ بَا
 نِ مِوَصَعْمَا نِ يِرْهَاطْلا نِ يِبِيطْلا اِ اِءَعْ وَ
 نِ يَمْرَ كَمْلَا
 مِوَيْ اِ لَ اِ نِ لَ اِ نِ مِ نِ يِعْمَجَا مِهْءَا دَعَا اِ اِءَعْ اُنْعَلْلا وَ
 نِ يِدْلا

س یلبا هب ی هلا ایلوا ی دیحوت هاگن

ی زاینه چه ، میراد ار سفنیا هک ام اقا : ذیملت
 ؟تسا ناطیش هب

ی اقا زا (ی نار هط املاع) اقا هعفد کی : داتسا
 روطچ ناتلاد» : دندرک ل اؤسد [ی لما] هدازن سد
 بوخی لیخ ، اقا تسا بوخی لیخ» : تفگ «؟تسا
 ی نید هذ ، دربب دزد هک میراد ی لوپ هذ ؛ ی لاء و
 «!دربب ناطیش میراد

هاگنهک مدوخ هب ن م ! [میروطنیا] همه ام ادج
 !دربب ناطیش هک مرادن ی نید منیبی م ، منکی م
 ی اقا اما !تسا رتشیب همه زا ناطیش هب ام تدارا
 :تفگی م ناشیا . تشاد ی رگید ماقم کی دادح
 هب دیایب مدآ تسین فید !؟تسیک ناطیش لاصا»
 هجاوخ تاجانم نیا ی تقو «!؟دنک هجوت ناطیش
 ی م ناشیا روضد رد ی کی ار ی راصنا اللهدبع
 زا ار وت !ی هلا» : دیسر ی تارابع نینچ هب ، دناوخ
 «.م هددنادرگ ی ضار ار ناطیش و ی ضاراند دوخ

و دمای مذ ناشنوخ تارابع نیا زاناشیا
زانار واناسنا هک تسیک ناطیش: دندومرف
نطیش هب دیابن [لأصا]!؟ دنکی ضاری شدوخ
«دشاب هتشاد هجوت»

هب دیابن لأصا فراء و دحوم کی نیعی
ش دوخ، نطیش هب هجوت نیمه. دنک هجوت ناطیش
بخ رگید تسا کرش نیا! کرش دوشی
ای تسه؛ تسادخ رهاظم زانی کی مه ناطیش
دیاب؛ رگید تسین میوگب میناوتی مذ!؟ تسین
مه: دنتسه دنوادخ رهاظم همه. تسه میوگب
رهظم مه و ناطیش مه، تسادخ رهظم لیئربج
نیا زان؛ درادن ای دراد دوجو ایناطیش. تسادخ
ش دوجو، دراد دوجو رگا؛ تسین چراخ [لأدود]
و ونشفر حر و مأم نیا!؟ تسا هدر و آجک زانار
!تسانیمایی لیخ! تسا رادت ناما ردقن آ، نیما

ترضد غارس دما [نطیش] ارهاظ زور کی
هدش: «تفگ [ترضد]. ایرکز دیاش ای میهاربا
:تفگ [نطیش] «؟ دیاید تشوخ نم زان ل احهبات
تیارب تردامی تقو؛ هلب، تاقوا زانی ضعب رد»
لثم). دنکی م تسردی ازمشوخ نیلیخ ش آ کی
، هدوب هعقد کی هامود، هدوب هعقد کی هی هامه کنیا
ن آنی تقو وت. (تسان هدری مرسد شردام هب هتفری
هدر خکین م هک تسا عقوم ن آ، یروخی م ارش آ
زانی شوخ لد تاقوا هقیب لا و دیای م مشوخ وت زان
:تفگو داد ناکتیری رس [ترضد] «! مرادن تسد
زان رگید، ماهدنزی تقو ات هک مدرک دهعن م ایادخ»
دهعن م ایادخ»: تفگ مه ناطیش «. مروخندش آن آ

1 «! منکذت حیصندی سک به رگید مدرک

؛ رگید دنک ت حیصند دیاید ناطیش دوشی مذ بخ
هتشاد قنور دیاب شرماک! دوشی م داسک شرماک
رهاظم زا یکی م ه ناطیش [ن یاربانب] . دشاب
ن اطیش ن م: دیوگب دیابند هک فراء کی بت سادخ
دوخ زا ار وت ، م ادرک ی ضار دوخ زا ار
زا یکی م ه ناطیش! ؟تسیک ناطیش «. دونشخان
وا زا ریغ فراء لاصا بتسا رهاظم و ل یاسو
نیا به ن اشیا اذل . دنک س اسحا [ار ی زیچ] دیابند
ی مذ دییات ، دندیسری م هک ن اگرب ی باهت رابع
! دندوب بیجعی لیخ دادی اقا . دندرک

دشاب هتشاد هطلس: دومرفی م هک اجنأ : ذیملت
رایتخا بلس رگید نیا ، «دارفا دوجو رشارش ر ب
هدیسرن ل امک به هکی دارفا رگم . دوشی م اهنأ زا
دنکی م اعطق! ؟دنکی مذس یلدت ناطیش ار اهنأ ، دنا
ار لامعأ هک دراند هطلس [ن اطیش] : داتسا
بتسا علاطای انعمه [هکلب] ؛ دهد ریغت

ر ب ار روما ، دشاب هتشاد علاطای تقو : ذیملت
دهدی م رارقش دوخ دارم قفو

تسد! ؟دهد برارق هک تسواتسد رگم : داتسا
ناسنا رایتخا و ادخ تردق قبط روما . تسین وا
همتاخ ، تسا رایتخای اراد ناسنا رگا . تسا
! ؟تسیک ناطیش ؛ ددرگی مر ب ادخ به م ه رایتخا
هطاحا ناسنا بتارم و ملاوع همه ر ب وا هتبا

1: 340 ص (ی سوط) ی لاما .

«... عن جعفر بن محمد عن آبائه عليهم السلام: ... هیلع ی یحیل لاق
کیف نکلا و ! لا»: [س یلبا] لاق «؟ طقة عاسی ب ترفظ لهف»: مُلا سنا
اناف ، لوکأ لجر تنأ»: لاق «؟ ه امف»: بی یحیل لاق «. بی بُجعت له صخ
کمایق و کتلاص ضعب نم کاند کعنمیف تمشب و تکأ ترفطأ
نم عبشأ لا ی نأ ادھع الله ی طعأ ی نأف»: مُلا سنا هیلع ی یحیل لاق «. لیلباب
حَصْنًا لا ی نأ ادھع الله ی طعأ انا و»: س یلبا هل لاق «. هاقلا ی تد ماعظنا
» . کاند دعب هیلا داء امف جر خمث . هاقلا ی تد املسم

قرع نأ غارسد، رهاظ أبترم رد. دراد ی ماع
 أبترم رد نیا؛ دوری م... و دزد، و گغورد، روخ
 و قافذ: دوری م [رت] ولج ن طاب أبترم رد. رهاظ
 نیمه م هار نیا. تا ی ناسفند و رهاظت و معمُسد و ایر
 أبترم رد، رّسد أبترم رد! و رب لآاب و ریگد روط
 و اهنیا مامترد، کذلک اثما و تار و طخرد، عافذ
 دراد ناسنا ربی ماع أطاقا

و هداد ناطیش بهار ی ا هطاحا نینچ ادخ: ذیملت
 لآثم، نیا ی ازا رد؛ دراد هطلس نینچ ناسنا رب
 و دنکب ی یاهر اک نینچ م ه واک [دتسرفب] ی کلم
 ؟ [دراد دوجو، دشاب ی اداعت] عوندکی هجیتد رد
 و تسا براضت ملاء، ملاء نأ هتبلا: داتسا
 رد ی بیجعی لیختن ایاور. میراد ی نامحر ی اوق
 دونج، ناطیش دونج، نامحر دونج: تسه ی فاک
 ل اح کی هبتر مکی و هتسشن ناسنا [لآثم] ¹ لقع
 لقع دونج اجنیا رد؛ دوشی م ادیپش یارب ی ناحور
 رد؛ دوشی م ردکم و دوری م ی یاج به دعب. دناهدما
 ایبل اح نیمه رد امداد. دنتسه ناطیش دونج اجناً
 ش دوخ هار دیابن اسنا، مداصت و براضت و وربو
 دورب ولج و دنک باختنا ادخ را دادمتسا ابار

² ... :ذیملت

³ هَلْ (؛ دنتسه ³) اَرْمَأ تَرِبْدِمْلًا (؛ مکللم: داتسا
⁴ هَيْدِيْنِيْدِنَّم تَقْعُم
 تَرِبْدِمْلًا (؛ ریبدت تحت زا ناطیش دوخ: ذیملت

¹ 21. ص 1، ج 1، سی فاک.

² (ق قحم). تسا مهیم توصد تمسقن یا رد.

³ 147: ص 5، ج 5، سی سانشد ماما. 5 هیأ (79) تا عزان.

«دنتکی م روما ریبدت هکی ناگتسرف به دنگوس»

⁴ 411: ص 2، ج 2، ن آرق ت و کلم روند. 11 هیأ (13) دعر.

تسپرد و وایور ش پپرد ی اهدنکل ابند و هدنکی پناگتسرف وایارب»
 «دنتسه وارسد»

تسا نورید (ارمّا)

راکت قوکید!؟ ییوگی م ار ناطیشد امشد: داتسا
هبی هاوخی م تقوکید، ییوگی م رانگاو ادخ هبار
رانگاو ادخ هبار راکرگا. ییوگی ناطیشد ندرگ
تسه واطف؛ تسینت حبی اجرگید نیا، ییوگی م
تسین حرطم اجنیا م ناسنا تقون آ؛ سب و
رگا. تسوا هدارا رهاظم زا یرهظم م ناسنا
تقون آ، راک و لمع و رایتخا غارس دیبای م امشد
تسا ءاوسلا ییوگی ناطیشد ریغ و ناطیشد رگید
نیل (دوشی م نامه، دینک رایتخا امشد هچره
2... 1) (مگندیز لاً مٹرکش

و راکرورپ تان دیحوت هرابرد ییوگی تانکم اب ن آ تسین

تیلو هندن اشند طقف؛ تسا هنیآ: ذیملت
نم. تسا ضرع رد هطساو طقف و تسادخ
ناشیا فرد نیا منیبی م، منکی م رکف هچره
ییوگی م امشد منیبی م تساوخی م. دیبای منرد تسرد
دیبارف.

تسیچ امشد رظن: داتسا

منیبی م ضرع رد هطساو هندن: مود ذیملت
لناق تینیع [رگا] نوچ؛ توبژ رد هطساو هندن
حرطم ییوگی هطساو رگید، ادخ و ادخی لو نید میوش
در م هبار عبتلاب و هطساو اب ناشیا نوچ. تسین
هطساو نامه عبتلاب و هطساو اب: تفگ. دناه درک
بآ و شتآ باب زا هطساو هکلب «تسا توبژ رد
هب تسین و تسا هنیآ باب زا هکلب؛ تسین لاثم

1: 171 ص، 3 ج، ن آرق توکلم روند 7 هیآ (14) مهاریا .
امشرد ار متمعن م دیبار بس افسد و رکشد ماقم رد رگا ادخ هبار دنگوس و
«منکی م دایز

2 (ققم). تسا همدش عطقه توصد تمسق نیا رد .

دراد تیتارم تیلو

هک یاهدیسر دوجو تدحو هب امش :لوا ذیملت
[ی تسهل ئاقنیا هب]

باتکرد اقا ؛ ممهفی مذلاصا نم هذ :مود ذیملت
رگید ، میوشد تینیع هبل ئاقرگا . دندومرفن اشیا ه
تسهل تینینثا هطساو رد ؛ درادذ انعم هطساو
ی م حرطم ار هنیآ ثحبناشیا تقونآ :داتسا
؟دینک

هلب :مود ذیملت

؟تسیچ هنیآ هک درکل اوسدناشیا زا دیاب :داتسا
نیع ار هنیآ ام رگا ؛ تسهل کشم هئسم نیارد
رگا .تسیند ضرورع رد هطساو رگید ، مینادب وا
، هجرادخی ئارم لثم مینادب ی للاق تسلااب دوجو
تسا حیحصناشیا بالطم

تینینثا نامه هبل ئاقرگا ی نعید :مود ذیملت
؟[دوشی م روطنیا] میوشد
هلب :داتسا

راسید و نیمد روطنیمهناشیا نیمناشیا :ذیملت
نیا دیآی م ی هاگ ،تسا ی کیکشت ی هاگ .تسا
ای هشیمه دناوتب هک [درادذ] ی تباث زیچ ؛ فرط
تدحو ساسا رب ای دورب ولج کیکشت [ساسا رب]
هک منکی م ساسا روطنیا نم . دورب ولج دوجو
دراد راسید و نیمد وا
هلب :داتسا

؟دش هچ هنیآ هجیتت هر خلااب :مود ذیملت
ناشیا بالطم ، مینادب لقتسم ار هنیآ رگا :داتسا
غارچ روند هک هجرادخی ئارم لثم ؛تسا حیحص
دوشی م رهظمنا ، دعبو دوشی م سکنم هنیآ رد
ام رگا ی لو . رگید ناکم هبل روند سناکعنا یارب

سپ، مینادب وا اُلزاند دوجو هکلب، ادخن یع ار هنیآ
مه دوری م نید زامه ضرور عرد هطساو رگید
«وا» ن آرد س کعنم روم ه و دوشی م «وا» هنیآ
درادنی ضرور عرگید سپ. دوشی م

؟دوشی م بالسرگید تینیع ن آبخ: ذیملت

رد هطساو رد. رگید تسین نیع: دانتسا
همز لای نیع؛ تسامز لال لاق تسلا اب دوجو ضرور
عوضوم ن آرد دعبد. تسال قسم دوجو کی ش
ی اجرد ن آ هطساو هب و دنکی م هضافای تلک
اجنیا رد هکی هنیآ ن لالا. دنکی م ادیپ رو هظ رگید
ود تسه ام رسد ی لالا رد هکی غار چ اب تسه
هنیآ مه غار چو تسین غار چ هنیآ. دنال قسم دوجو
هنیآ و دوشی م ض راع هنیآ رد غار چ رون. تسین
ناکم هب ش دوخ زارون نیاضور عرد هطساو
درادن رون اجنآ، هنیآ نیاولهک؛ دوشی م رگید
رد غار چ رون، دنهدی م رارق هنیآ اج کیرد اما
رد دوشی م هطساو هنیآ و دنکی م ادیپ ساکعنا هنیآ
رد، راوید هب: رگید ناکم هب رون نیاضور
روطنیمه هلسم اجنیا رد. کاندل اثما و شرف
تسا.

رتشید تدحو کی اجنیا رد هک میتفگ رگا اما
هک طسبنم دوجو نامه زاتسا ترابع هک تسین
تیلو سپ، تساهدرک ادیپ ی رست تانیعت همرد
ردی مویق هطاحا زادوشی م ترابع راگدرورپ
و هدارا ن آس فذ هکی وحنه دوجو ملاوع همره
؛ [تسا] ی وناژدوجو و لوا دوجو ناونعهب تیشم
، تانکم عاقبرد ی هلا تیشم و هدارا سفدی نیع
، تانکم رارمتسا رد ی هلا تیشم و هدارا سفدو
اجنیا رد رگید ضرور عسپ. دوددهاوخ دحاو رما

تَشَاد دَهَاو خذَانَعَم

هَكَ تَسَا نِيَا دَنْزِي مَ لَ اَو مَعَم هَكَ يَ لَ اَثَم : ذِي مَلْت
مَكْد [رَد] نَوچ . دَنرَاد يَ لَظْ هُ بَنجُو يَ تَارَم هُ بَنج
يَهَجَن مَ دُعْبِي وِ يَهَجَن مَ بُرْقِيلَ اِثْمَا وِ تَسَا لَ اَثَم
هَطْسَاو مِيَاو تِي مَ نَا جَنِيَا رَد رَ گِيدَا مَ سِ پَ : دَا تَسَا
تَسَرَد دَنْزِي مَ هَكَ يَ لَ اَثَم . مِيَاو گَبْ ضَوْرَع رَد
يَ مَ اَجَنِيَا رَد هَكَ يَ لَ اَثَم نِيَا . تَسَا نِي مَه وِ تَسَا
زَا هُنِيَا نَوچ : دَنْزِي دَهَاو خِي مَ رَظَن نِيَا زَا ، دَنْزِي
اَرَس مَشَرُونِ طَقْفَ بَابِ نِيَا زَا ، دَرَادَنِي رُونِ دُوخِ
لَ نَاقِ يَ دُو جَو نَا هَبْ تَبَسَدَ لَ اَا وِ دَنكِي مَ سِ كَعَنَم
ضَوْرَع رَد هَطْسَاو لَ اَصَا اَجَنِيَا رَد سِ پَ . دَنْتَسِينِ
هَكَ يَ رُونِ ، تَسَاو رُو هَظْ هُنِيَا سِ فَنِي نَعِي ؛ مِيرَادَنِ
زَا تَسَا تَرَابَعِ مَه وِ تَسَاو رُو هَظْ تَسَاو رَد
وَا رُو هَظْ

اَنَعَم رَ گِيدَا مَه تَيْنِيَعِ هَجِيْتَتَا رَد سِ پَ : ذِي مَلْت
؟ دَرَادَنِ

! رَ گِيدَا تَسَا دَهَاو رَمَا كِي : دَا تَسَا

ذِي مَلْت دُو تَايِي نِيَسْتِ كِه عِينِيْتِ [دَا شْتِه بَ اشْنَد].
نِيَا رِيْبَعْتِي نَعِي . تَسَا نِي مَه مَه نِيَا ، هَلَبْ : دَا تَسَا
وِ عَوْضُو مَ نِيِي دَنِيُو كِي مَه رَ خَلَا بَ . تَسَا رُو طِ
وَلُو ، دَشَابِ يَ تِيرِي غَ دِيَا بَ اُمُو حَذَكِي هَبْ وُلُو لَ وِ مَحَم
زَا يَ تَدَا مَا ، تَسَا لَ وِ مَحَم نِيَعِ عَوْضُو مَه كَنِيَا
دَشَابِ يَ تَوَا فْتِ دِيَا بَ مَه لَ اَمَجَا وِ نِيِيْبَتِ رَظَن

هَكَ نِيَا تَهَجَبْ . تَسَا يَ حِضَاو رَمَا كِي نِيَا بَخِ
يَ عَقَاو وِ يَ قِيْقَدِ كَا رَدَا زَا تَسَا تَرَابَعِ تَمَكْدِ
اَمَكْ عَايشَلَا يَ نِرَا مَهْلَا «؛ يَ هِي هَا مَكْ عَايشَا
، تَسَا هَدِيَسَرَنِ لَحْرَمِ نِيَا هَبْ يَ سَكِي تَقُو وِ **«يَ هَا**

¹، 1 ج، يَ سَا نَشَا لَلّهُ هَبْ دُو شَدِ عَوْجَرِ تَرَابَعِ نِيَا عِبْنَمِ زَا عِلَا طَا تَهَجِ .
224 ص

و ش یوشت ر اچد اعبط فالتخم لئاسم و رهاظم رد
دوخ هکنیا روطچ . دوشی م بارطضا و دیدرت
هک وازا رتلاب ؛ دوبر و وطنیمه مهنیهلأتمار دص
! ارگید دنتسین

اقا مو حرم زور کی ش پید لاسد دنچ تسه مدای
ار ی نیع و ی مء دیحوت باتک نیا هکنیا زال بق
حرطم ار عوضوم نیا ی اسلج رد ، دنسیونب
دمحا دیسن ایم تابتاکم [نیا نم هتبلا . دندوب هدرک
هدناوخ ار] ی نایمک نیسحدمحم خیش و ی یلابرک
ی عقوم نامهر رد . هذ ار ناشیا تاقیلعت [اما] مدوب
ی مذ مه زیچچیه . میدناوخی م لئاسر ام هک
روطنیمه نم ار باتک نیا عقوم نآ ! میدیمهف
نآ ؛ دوب مهنذ رد لاثم ی لامجا کی . مدوب هدناوخ
هک دعب ! میدیمهفی مذ ار اهفر د نیا هک عقوم
! ... دش هفاضا نامنس ی رادقم

ام ، دندرک تبحص هسلج رد اقا هک هعقد کی
زونه و میدوب هدناوخ هموظنم ناشیا ش پید عقوم نآ
اقا : « متفگ ناشیا هب ؛ میدوب هدرکن عورش ار رافسا
هجوتم اعقاو ار لولعم و تاء ثحب ی سک رگا
ی م عفرم ل کلاب ی نایمک مو حرم لاکشا نیا ، دوش
تللاج نیا و ی ایضق نینچ دوجو ابر و طچ . دوش
درم و ردقلال یلج در فرایسب ی نایمک مو حرم) نأش
هئیسق نیا ناشیا (دوب ی راوگرزب ملء و هتسراو
ی رکف ناشیا «!؟ تسا هدیمهفن ار لولعم و تاء
» . «تسا روطنیمه هئسم ، هلب» : دنتفگ و دندرک

ی ماهار هک مدرک ضرع ناشیا هب نم هتبلا
ثحب : تسه دمحادیس هئیرظن تابتا ی ارب ی فلتخم

¹(قحم) . دراد ماهبا توصت مسق نیا رد .

تطاسب هلاس، لعف و هوق ثحب، لولعم و تلع
 تفارص و دوجو یونعم کارتشا ثحب، دوجو
 رگید و تسا یاهفلتخم ثحابم اهنیا. دوجو
 ،مینک هاگن میهاوخب ام رگا مه صخلای نعملاب
 انعم نیمه رب تلاد همه ی تافص و یلاعفا دیحوت
 انعم رگید دیحوت [ناشیا یانبم اب] لاصا. دنکی م
 !درادن انعم رگید ی تافص ای یلاعفا دیحوت؛ درادن
 «تسا روطنیمه بلطم، هلب» :دندومرف ناشیا

خود صدر المتألهین هم وقتی بحث علیت را
 مطرح می‌کند [گیر می‌افتد]. بالاخره یا باید مبانی
 را پذیرفت یا نباید پذیرفت؛ اگر مبنا پذیرفته شود،
 بنا هم طبعاً باید پذیرفته شود. لذا خود ملاصدرا
 در بحث علیت گیر می‌افتد و در آنجا قائل به اتحاد
 عینی بین علت و معلول می‌شود. ولی در سایر
 مباحث دوباره تشویش و اضطراب در کلمات
 ایشان به چشم می‌خورد. و این هم به خاطر همین
 قضیه و مسئله است که این معانی‌ای که واقعاً در
 نفس راسخ باشد و انسان به آن رسیده باشد [در
 نفس صدر المتألهین] این‌طور نبوده است.

بلطم مه] ییابطابط هملاء منکی م لایخن م
 اقا هب دعبن ناشیا هچرگ. دوبن [حقمم لاماکن اشیار ب
 صخشت هبل ئاقام» :دندومرف [ی نار هط هملاء]
 . . .تسا روطنیا هکی سک «. میتسه دوجو رد
 ناسنانا هرب فرط کیزا؟ تسیچ دینادی می‌نعید
 تاهج دوخ زونه فرط کیزا، دنکی م مزلم ار
 ؛تسا هدشن حیقنت ناسنانا یارب لاماک بناوج و
 یهاگ اذل. دنکی م ریگی یهارود کی نید ناسنانا
 فرطن آتاقوا یهاگ، دنزی م فرطنیا تاقوا
 دنزی م

نایاقاً؛ [تسه مه] رگید دارفا رد نیا
 یلوصا ی نابم فلاخر بتسرد اجکی [یلوصا]
 شدوخ هک رد هکتسا مولعم! دندهی م اوتفن باشد
 می مهچ هدیمهفد مه شدوخ و هتفاب ی زیچ کی
 می مهجیتند ار شدضلاً لصا اجکی تقوناً! دیوگ
 ار انبمی تقوهکتسا ی در فزا ریغ [وا]. دریگ
 هک دنکی مه حقیقتی روج، دنکی مه حقیقتی شنهذ رد
 ددهی م ن ت ش تاعبت همه هبر گید

یلعفن نامز رد داهتجا طیار شد توافقت همنا نامز هبر تبسند

اجتهاد آن موقع، بسیط بود و به این کیفیت
 نبود و آنها از مسئله مهم حجیت سند راحت و
 فارغ بودند. این مقدار بحث مفصل حجیت خبر
 واحد را که ما همیشه می خوانیم، آن وقت نبود. و
 آن افرادی هم که در مکتب ائمه بودند، مثل یونس
 بن عبدالرحمن، محمد بن ابی عمیر و امثال ذلک،
 سالیان سال با ائمه محشور بودند. کسی که این
 مدت زیاد با یک امام باشد و مسائل اصولی را
 از امام علیه السلام بلاواسطه بشنود، [نیاز به
 بحث حجیت سند ندارد]. و چه بسا خیلی از اینها
 را، اصلاً نقل نکرده اند؛ فرض کنید که در دلالت
 استصحاب یا مقدار و میزان دلالت قواعدی مثل
 لاضرر و امثال ذلک، اینها اصلاً برای ما
 [چیزی] بیان نکرده اند. با امام نشسته و یک
 ساعت هم صحبت کرده است؛ همه [بحث] این
 یک ساعت را که نیاورده است. [بلکه] یک کلمه
 یا یک روایت مختصر را بیان کرده است. اما
 نحوه ورود و خروج در مطلب و استفاده از
 روایات را [بیان نکرده اند؛ چون] اینها خودشان

پیش امام علیه السلام بوده‌اند و درس می‌خوانده‌اند، نه اینکه فقط حضرت بنشینند و بگویند: «بنویسید: **«بِمَنَاسِلَا مَنَعَا... بِفُؤَاكِرَالَا** لوصا ترو صه بار سورد نیا لصاد: ذیملت... دناه درو آرد قامعبرا

هؤخذ اما؛ دناه درک نایب ار تایاور طقف: دانتسا باوج و ل اؤسد تایصوصخ و تایاور زا هداقتسا تساهنیا. دنیوگب دناه دمایذ هک ار سلجم نامهر رد فرص اما. درو آیم طابنتسا هؤق ناسنا یارب هک می مذ [طابنتسا هؤق] تایاور زا ی دادعت ن دناوخ اب ای ماسلا هیلع ماما اب دورب ناسنا رگم؛ درو آ نییای، دورب لایاب، دنکی تبحص تسه هک یسک ن آ رگا، دوشد روجنیا رگا: دورب راجنلک، دورب تیاهنرد ار ماما ملاکن ومضم دعبو، دوشد روج دنکی م نایب تایاور ترو صه ب

یوار رازه دنچام. دندوبن هیقف اهنیاهمه هتبا مهن اشیات دص ای حاجنپ دیاشد اهنیاهنید زا؛ میراد [ماما اب] دارفا یلیخ. دندهب اوتفه هک دندوبن ی هیقف مهن ی نوکسد و ی للابن با لاثم بابنم؛ دنتسشن نیدرد. دندادی مذ اوتفه اما، دناه درک لقن تایاور ن بایرکز لاثم؛ دندادی م اوتفه هک دندوبن اتدنچ اهنیاهن ب سنوی، یقرب دلخ ن ب دمحا ن ب دمحم، مدآ هب. دوبن ابآ و ریمعی با ن ب دمحم، ن محرلادبع هک ی دارفا، دنک ماگزار شلک رگاناسنا ن م رظن می مذ مهن ات حاجنپ دودح، دندوبن مدرم ل اؤسد عجرم دسر.

اهزیچنیا یور هک دندوبن ی ناسک اهنیاهن تقون آ

1. 257 ص، 1 ج، ماسلا مئاعد.

ار نیا، نیبب ار تایاور؛ دنا هتشاذگ ار ناشتقو
 کیت عامج ماما هک ی صخش. نیبب ار نآ، نیبب
 هک تساروبجم هر خلااب، تسار لحم ای دجسم
 شاهناذ رد لئاسما حیضوت هئاسر کیت ل قادح
 هکی روطنیمه؛ دنک عوجر [نآ هبات] دشاب هتشاد
 فیر اعماهنیا و هدوبند هئاسر هک عقوم نآ. دوشی مذ
 ی سررب ار تایاور هک دندوب روبجم؛ دندوب فوق
 باحصا غارسد، دننیبب ار نآ، دننیبب ار نیا، دننک
 هچ؟ ی درک ل قند هچ وت»؛ دنورب مئاسلا هیلع ماما
 ناشرمع زای دایز رادقم اهنیا «؟ ی دید هچ؟ دش
 دنا هدرک تایاور نیمه فرصد ار

آنوقت به این کیفیت و این دقت اصلاً متداول
 نبوده است؛ مثلاً استصحاب اصل عدم ازلی و
 نعوت ذاتی یا نعوت مفارق و امثال ذلک نبوده
 است. شاید اگر در تمام مدت هم یک مورد برای
 اینها پیدا می شد، [بیانش] نمی کردند؛ اینها فقط
 همان [موارد مبتلابه را بیان می کردند].

مزلا مکنیا ای هدوبند و تسیند مزلا اهنیا: ذیملت
 ؟تسا هتشاد صقذ ن اشراک اهنآ و تسا
 هذ: داتسا

ردی زاکتراروطه مپیوگب میناوتی م ای: ذیملت
 تسا هدوبن اشدهذ

ی لیخ روطه اهنیا هک مپیوگب میناوتی م: داتسا
 دنتشاد طیبب

ذیملت در بحث امروز صبح، مسئله خطاب با
 این دقت و کنکاش، لزومی داشته است؟ یا وقتی
 خطاب می آمده، [چون] همه می فهمیدند که
 خطاب برای مخاطبین و برای همه است، دیگر
 دقت زائد [لازم نبوده است].

ابی لوصا ت ایرظن زای خرب ت فلام

ت عیرش حور

داتسا ببینید! می گویند: «یک دیوانه یک سنگ درون چاه می اندازد، ده تا عاقل نمی توانند آن را در بیاورند!» اینها همه اش برای همین است دیگر. اما همان هایی که این مطالب را مطرح می کردند و آن قدر همه را به در دسر می انداختند، واقعاً بینی و بین الله از آنها بپرسید: اگر اصلاً قاعده اشتراک هم نداشتیم [چه کار می کردید]؟ آخر تو این وسط چه کاره ای؟! خدا از تو تکلیف می خواهد یا نمی خواهد؟! واقعاً خنده دار است! قسمت اعظم و عمده این مسائل و مطالب ما به خاطر سخنان بیهوده ای است که [گفته اند].

ابام هک دود ناضمر هام مکنیا لثم تقوکی
هد میتشادی سکا ت اب هیع الله ن اوضر اقا م و حرم
(ی لعد محمدیس اقا) ن امیوم عن ا . میتفری م ن ارهط
!ش ادا اقا «: در ک ل اؤسد ه عفدکی دعب . دود اجنآ م ه
ک ایاو دُبَعْدَ کَايَا ر د هک دنیوگی م ن ایاقا مکنیا
ل طاب زامن لا و دوش تیاکد دصق دیاب¹ ن یعتسند
(دُبَعْدَ کَايَا مکنیا تهجد ؟ [تسا تسرد] تسا
و تیدوبعد رد رصد و ، دنکی م رصد رب تالاد
ص اصتخا طقف نیا ؛ تسا ل یحتسم ام رد تناعتسا
همه زا ام . دراد همئا و ن اربمایپ و ایلوا ه
تدابع ار همه ام ! ادخزا ریغ میوجی م تناعتسا
هک دنیامر فی م ن ایاقا ن یاربانبد ! ادخزا ریغ مینکی م
تیاکد دصق] ! دوش تیاکد دصق دیاب اجنیا رد
روطنیا ، ه دش ل زان ه روسد روطنیا ، هلب² [: بی نعید

1: 162 ص ، درجم حور . 5 هیأ (1) محتاف
«مبیطی م تناعتسا و تزا و منکی م تدابع ار و تطفن م»

روطنیا هک دناه دومرف ام هب بتسا هدمآ هپآ
:دنتفگ [ی نار هط هملاع] اقا «! نیمه» . میناوخب
«!تسا نایاقا ی راکید زانیا»

لأصا! میرانگب رانک ار نآرق مامت ی نعید نیا
!میناوخب [تیاکد [دصق] هب طقف، میمهفد زیچچه
ام هذ؛ میناوخی م مه ام، دناه تفگ ربمغیب هب» [ی نعید
ربدت ار ی ناعم هذ، میمهفد هذ، دوشد نامرسد ی زیچ
؛ مینک ققحتم نامدوخ رد ار ی ناعم نیا هذ، مینک
م مه ام، تسا هدناوخی م [نآرق] وا [نوج]! چچه
!؟ درکی قرفه چه مانزور ابدنیا بذ «!میناوخی م
! [تسا هاتوک] ردقنیا ناشلقع ی نعید! الله اشام
اید تیاکد دصق هب یضه نیمه، دینک رکف امشد لاماد
کی! درانگی م راکرسد ار مدرم ردقچ اشنا دصق
ار همه و شآ نیا رد دز ادنای م گنسد کی هزاوید
! نک ثحب نآ هب عجار و ایب لاماد! دزیری م مه هب
رب نید ی انبم و عرش ی انبم ی لک روطه اذل
¹ «. **قُلْ هَسَدٍ حَسَدٍ مُّعِيرٍ شَدِّیْ اَعْتَبُ**» :تسال هسد
لئاسم و ایاضق نیا ی نعید؛ تسال هسد رب لأصا نیا
اهنتم بتسا هدمآ ی فرعت از اکثرانامه رب هقف
عرش دوخ هک میلئاق ام مکنیا تسه هک ی زیچ
ضقان، نو دام هبترم ی نعید؛ تسا ی بتارم ی اراد
بتسینق وفام هبترم

و تَدِدِشْ رِکْفِ و دِشَابِ هِیْقَفَّ اَعْقَاوِیْ صَخْشْ رِگَا
هک دنکی م جانتتسا ار ی لئاسم، دشاب هتشد تقد
و قیرط رد هکلب؛ دشاب عرش حور اب فالخم
؛ دنز برانکی روطه مکنیا هذ. دشاب عرش ی اتسار

¹ 226 ص، ج 7، لوقطافحت

: 212 ص، ج 6، ی سانشما

«بتخیگنار بی لوائلال هسد و ناسا تعیرش غیلبت رب ارم دنوادخ»

خیش یاقا هک یبیرغبیج یاهزیچ لثم
 هروآ [ش بساکم رب هیشا درد ی نایمکن یسحدمحم
 نیا رخا؟! تسا روطچ هک دیا هدید ار نا؟! [تسا
 عید رد؟! هتفرگ رظن رد عراشد لاصا ار اهزیچ
 هک ار عاقیا و دقع یانعم نا؟! هتفرگ رظن رد
 مهابی تقو هچباتود¹؟! تسیچ هدرک ریرقتن اشیا
 ی مارتایصوصخ و انعم نیا، دنکی ماضواعم
 ندش جراخ اهزیچ نیا ی لک روطهب! رگید دنمهف
 تسا عرشد ریسم زا

تقد ی داقتعا بلاطم و لئاسم رد دیاب ناسنا
 رد اما؛ دز ادنیب راک هب ار ش رکف دیاب اجنا. دنک
 رد، تسا کذلک اثما و هقف هب طوبرم هک ی بلاطم
 نا زا هک دشاب هتشاد قیقحت و لمأت دیاب ی دودح
 رگید تقون آ. دوشن جراخ هلهسد و حمسدت عیرش
 تسا داضت رد انبم نا اب اجنیا رد

خیش لثم همنأ نارود زا دعب یاهقف: ذیملت
 رتکیدزن [ملاسا ی نابم هب] دیفم خیش و قودص
 دندوب؟

دندوب رتکیدزن اهینیا، هلب: داتسا
 هک ی رصتخم لوصا کی نامه اب: ذیملت
 دنتشاد؟

رضحیلا نم نیمه. تسا تسرد، هلب: داتسا
 اهینیا. رگید تسا قودص ی یاوتف باتک، [هیقفا]
 م هشنومضم هب و دنتفرگی م ار تایاور نیمه
 دندادی م اوتف

قودص خیش ی رکف بتکم هرابرد ی ثحب
 ی رابخا قودص دنیوگی م هکنیا تقون آ: ذیملت

¹ بعید ثحب، 1 ج، (ی ناهفصا) بساکملا باتک هیشاد

...دنگی م قرف لا احدلِ ثمن ویر ابخانیا ابوا، ت سا

ت سید ی ر ابخا ق و د ص : داتسا

دنیوگی م نییر ابخا لاس یئر و ا ه بر خا : ذیملت

داتسا این حرف ها چیست؟! محدّث با اخباری

دو تاست. آن کسی اتّکال بر روایات می کند

[روشنش با اخباری تفاوت می کند]. کجا اخباریین

مثل صدوق عمل می کنند؟! کجا اخباریین به این

قواعد تعادل و تراجیح عمل می کنند؟! کجا اینها

روایات ضعاف را کنار می گذارند؟! اینها همه را

در دیگ می ریزند! آن اخباریین این جور نیستند.

ذیملت ثمره فقهی شان هم این است که آنها در

راستای همین خط، معتقد به سهو النبی می شوند؛

چون به هر خبری عمل می کنند؛ متناقضین هم

[همین طور]. ایشان هم همین طور دیگر. اصلاً

ایشان در همین زمینه کتابی نوشته اند.

م ه دیفم خیش و ه د و ب هیضق نیا رد ، ه ل ب : داتسا

ی لو . ت سا ه داد ار ش با و ج ی بنا و ه س هیضق رد

، د ش اب ی ر ابخا اهنت ه ن ص خ ش ک ی ت سا ن کم

ی ط بر ت ایاور ه ب ؛ د ش اب م ه هیضق نیا ه ب ل ئاق ه ک ل ب

ل باقم ت ه ج و د رد ه ک د ن ت س ه ی ض ع ب ن لا . در ا د ن

ه ک ی تمصع ن آ» : دنیوگی م ه د ع ک ی ؛ د ن ر ا د ر ا ر ق

و ی ح و ی ق ل ت ر د ت م ص ع ، ت سا ر ب م غ ی پ ه ب ط و ب ر م

ل ئ ا س م ر د ا م ا ؛ ت سا ی ح و غ ل ا ب ا و ی ح و ل و ب ق

ت س ی ن م ز ل ا» : دنیوگی م ی ت د ¹ «. ت س ی ن م ز ل ا ر گ ی د

ه ب ؛ د ش اب ه ت ش ا د ار ش د و خ ن ا م ز م و ل ع ر ب م غ ی پ

ی ط بر م د ر م ت ی ب ر ت و ت ی ا د ه ه ب ن آ ه ک ن ی ا ر ط ا خ

² «. در ا د ن م ث ل ا پی غ م ب ر م ک ا ن ی ک ا ت و م ب ی ل ب ا ش د ،

1. 201 ص ، م ل ا س ل ا م و ی ؛ 358 ص ، ف ق ا و م ل ا
2. 202 ص ، م ل ا س ل ا م و ی ؛ 208 ص ، 7 ج ، ن ا ر ق م ا ی ی

پیغمبر زارع باشد و در زراعت بخواهد نظر بدهد؛ نه [لازم نیست]. آنچه مربوط به پیغمبر است این است که آن مسائل تربیتی و آنچه به سعادت و فلاح و شقاوت و فساد آنها مربوط است، آن را برای مردم بیان کند؛ البته در این قسمت باید معصوم باشد. اما در سایر مسائل [لازم نیست]. و امروزی‌ها اصلاً خیلی دارند به [سمت] این مسئله می‌آیند.

تسین نملکتہ رظن نیا :ذیملت

دانتسا بله، از متکلمین است. و به‌طور کلی این موجی که اول در مصر آمد، بعد در ایران آمد [همین است]. و خیلی از این امروزی‌ها قائل و معتقد به این هستند دیگر. مسئله از اینجا نشأت می‌گیرد و می‌گویند که هر پیغمبری نهایتاً بر علوم زمان خودش اطلاع داشته باشد؛ دیگر به مابعد کاری ندارد! بنابراین ما در ظرفی هستیم که ممکن است آنها مطلع نباشند. پس حکم ما با حکم سابقین تفاوت پیدا می‌کند. اینها در این وادی هستند؛ اصلاً کاری به روایت ندارند.

در قبالش این نظریه هست که وقتی برای یک شخص عصمت پیدا می‌شود، بر نفس الامر اطلاع [پیدا می‌کند]. نفس الامر که دیگر مقول به تشکیک نیست. وقتی یک شخص معصوم می‌شود و به تمام آن واقع می‌رسد، دیگر به کل قضایا [مثل] مکانیکی و... اطلاع دارد. البته ادراک و عدم ادراک، مسئله دیگری است، ولی اطلاع [ثابت] است. درست مثل آنکه حضرت به فضه گفتند: «برو از آن بچه پنج‌ساله هم بپرس که این کیمیا چطور است!» امام حسین همان

موقع گفت: «اگر این‌طور می‌کردی، طلایت بهتر از آب درمی‌آمد.» در اینجا این مسئله به جهت اطلاع بر نفس الأمر و واقعیت است و در اولیا مسئله به همین کیفیت است.¹

رب‌فارشا زای‌شاد، ی‌هلائی‌لو ت‌ایرظن نیوکت‌قی‌یاقد

ی‌م‌ت‌ییرت‌ار درگاشد‌کی‌ه‌کی‌داتسا و ی‌لو
رگا! دشابند‌ع‌لطم‌وا‌س‌ف‌ز‌رب‌درادن‌ناکما، دنک
ماخذ‌ت‌ییرت‌، ت‌ییرت‌ن‌یا‌ی‌ل‌ک‌رو‌ط‌ه‌ب‌، دشابند‌ع‌لطم
! دش‌دهاوخ‌ه‌کلهم‌راچد‌و‌دوب‌دهاوخ‌ی‌صقان‌و
ی‌ب‌و‌ا‌ق‌ح‌لا‌و‌ق‌ب‌اس‌رب‌درادن‌ناکما‌ه‌کنیا‌ای
کی‌لا‌اد‌. دنک‌ی‌ع‌لا‌ط‌ای‌ب‌را‌ه‌ظ‌ا‌و‌دش‌اب‌ع‌لا‌ط‌ا
م‌ک‌د‌ب‌ا‌ب‌ز‌ا‌ن‌یا‌و‌دنک‌ی‌م‌ی‌ع‌لا‌ط‌ای‌ب‌را‌ه‌ظ‌ا‌ت‌ق‌و
م‌ه‌م‌لا‌س‌ل‌ا‌ه‌ی‌ل‌ع‌م‌ا‌م‌ا‌ت‌س‌ا‌ن‌ک‌م‌و‌ت‌س‌ا‌ر‌ه‌ا‌ظ
ش‌د‌و‌خ‌ن‌ط‌اب‌ه‌ب‌دهاوخ‌رگا‌اما‌. دش‌اب‌[ن‌ینچ]
اب‌لا‌ص‌ا‌ن‌یا‌؛ دش‌ابند‌ع‌لطم‌د‌ناوتی‌م‌ن‌، دنک‌ع‌و‌ج‌ر
دراد‌ت‌ا‌ف‌ان‌م‌ه‌ی‌ض‌ق‌ن‌یا

ی‌ه‌لا‌ل‌ما‌ک‌ئی‌لو‌ء‌ا‌ر‌آ‌ل‌د‌ب‌ت‌ل‌ی‌لد

ی‌ل‌ک‌رو‌ط‌ه‌ب‌ه‌ک‌م‌ی‌ی‌و‌گ‌ب‌م‌ی‌ناوتی‌م‌ام‌ن‌یار‌بان‌ب
و‌ه‌د‌ی‌س‌ر‌ه‌م‌ات‌ت‌ی‌لا‌و‌م‌ا‌ق‌م‌ه‌ب‌ه‌ک‌ی‌ص‌خ‌ش‌ی‌ار‌ب
درادن‌ان‌عم‌ر‌گ‌ید‌لا‌ص‌ا‌ه‌اب‌ت‌ش‌ا‌، ت‌س‌ا‌«م‌ات‌ئی‌لو»
ب‌س‌د‌ه‌ب‌آ‌دم‌ع‌دهاوخ‌ی‌م‌ش‌لد‌ش‌د‌و‌خ‌رگا‌[اما]
ش‌ی‌ار‌ز‌ا‌آ‌د‌ع‌ب‌و‌دری‌گ‌ب‌ش‌ی‌پ‌رد‌ار‌ه‌ار‌ن‌یا‌ر‌ه‌ا‌ظ
ه‌ت‌س‌ا‌و‌خ‌ش‌د‌و‌خ‌وا‌، د‌هد‌م‌ا‌ج‌نا‌ار‌ر‌ا‌ک‌ن‌آ‌و‌د‌ر‌گ‌ر‌ب
ه‌اب‌ت‌ش‌ا‌راچد‌ه‌ی‌ض‌ق‌ن‌یا‌ر‌د‌آ‌ع‌قا‌و‌ه‌کنیا‌اما‌؛ ت‌س‌ا
، د‌و‌ش‌ا‌د‌ی‌ی‌أ‌ر‌ل‌د‌ب‌ت‌آ‌ع‌قا‌و‌وا‌ی‌ار‌ب‌د‌ع‌ب‌و‌دش‌اب‌ه‌د‌ش
ت‌س‌ی‌ن‌ی‌ا‌ه‌ل‌ئ‌س‌م‌ن‌ینچ

اقاً‌م‌و‌ح‌رم‌ز‌ا‌ار‌ی‌ب‌ل‌طم‌ا‌ج‌ن‌یا‌ر‌د‌ی‌ض‌ع‌ب

¹ 126 ص 1 ج، راوندلا‌ق‌راشم

[رمع] رخاوار د: دنکی م لقذ [ی نار هط أملاع]
 ادیپ ی آر لدبت نم ی ارب: دندوب هومرف ناشیا
 ار ی اهلسم ره امش اذل؛ دوشی م ای ت سا هدش
 نم مه ار نیا «دینکذ هاگذ لبق هب و دیسرپ
 منکی م ساسحا نم نلاا نوچ؛ میوگب متساوخ
 لقذ ارهاظی ضعبزا و هدش هلسم نیا همزمز
 رب تالاد هجوچی هب باطم نیا بتسا هدش
 در اذد نال قاذ هکی دارفا دارم و روظنم

یک وقت شخص به مقام ولایت نرسیده است،
 خب بله، [واقعا اطلاع ندارد]. انسان از اول و از
 شکم مادرش که [مطلع] نمی شود! [کمکم] بزرگ
 می شود. من نمی دانم حالا در چه سنی بوده اند،
 ولی در سابق در خیلی از اوقات نظر و فتوایشان
 بر یک قضیه تعلق می گرفت و بعد عوض
 می شد؛ من خودم بر چند موردش اطلاع دارم که
 نظر ایشان تغییر پیدا کرده است.

نیا رد، دسرب تیل او ماقم هبی لو یکیرگا اما
 لّدت» ار نیا مسا میناوتی منام رگید تروص
 می «فرظ لّدت» ار نیا مسا ام؛ میرانگب «ی آر
 ادمعت عقوم نآرد؛ دوشی م ضوع فرظ. میرانگ
 لاصا و دریگی م قلعت هیضق نیا رب ش رظن
 هکتسا روظنیا، روما میظنتی یارب ادختساوخ
 رظن، دعبه هر برد و دوشن ایید و حذنیا هبرظن آ
 ی نعید؛ دریگی م قلعت [ی رگید زیچ هب] ی آر و
 فرظنیا هبی آر هک دوشی م ماجنا ی روظن لّاسم
 هابتشا فرظ نیا رد لابقه کنیا هذ. دریگی م قلعت
 زا دعباسب هچ؛ تسا هدرک حیحصتن لاا و هدرک
 دنک هعجارم لبق رظنه و ددرگرب هرابودی تدم
 هدرک ادیپ توافقت فرظ هکلب، تسینرا کرد هابتشا

و، رهاظ هب ش دوزخ ن طاب عاقل س اسار ب. تسا
رد دوشی م بجوم هک تسا روما بیترتو تیفیک
تهجن آ هب تسا حلاصه کی و حنه بی اهر بره
دسرب.

رد لاثم؟ تسین عامسال دبتر طاخه بنیا: ذیملت
رگید مسا ردی مسا کی ی دنبه تسد

داتسا این مراتب، مراتب خیلی عجیب و
متفاوتی است. البته اینها به تبدل اسماء مربوط
می شود؛ به خصوصیات زمان و مکان مربوط
می شود؛ به همگونی و هماهنگی این با آن
موقعیت مربوط می شود. خلاصه این جهات است
که اگر ما سررشته تمام اینها را به اسماء و
صفات برگردانیم، باید بگوییم که [همه به خاطر
تبدل اسماء است].

ثحب هک دندوبی دارفا و نیملکتم مه ق باسرد
لیدهاوبا) نیملکتم سیئر نیمه؛ دندرکی م
هب عجار، دوبی و ق ملاک رد مه ی لیخ هک (فلاء
مه همئا دوزخ نامز رد. درکی م ثحب لئاسم نیا
قودص هب ص اصتخا و تسا هدوب اهزیچ نیا
و تایقوذ رب انب ی سکره رگید اهنتم؛ دراند
دنکی م باختنا ار ن آ ای نیا ش دوزخ تازاکترا
تسا هدوبناهی رابخا زا قودص ی لو.

ایا، دیدومرف اقا هرابرد هکی دروم ن آ: ذیملت
س اسار ب [ادخ] ی لو هک دشاب روطنیا دوشی مند
رگا و دنکی م داهتجا میرهاظ هادا و ماکدا نیمه
قرف هادا نیا زاش تشادرب معطاطم ترثک رثا رد
مکنیا هذ، دوشی م ضوعی رهاظ مکد نیا درک
؟ دیاید شپیی آر رد لدبت

ی م ضوع ار رهاظ مکد مکنیا ی نعید: داتسا

؟ دراد تلفغ تسه هچنآ و رملأاس فذرا ، دنک

ی م مدوخنم هک دوب ی زیچ کی نیا : ذیملت
لَا نَمَّا ایتُفَلَّا لِحَتَّ لَا « هک منک ل اوئس متساوخ
روطچ نیا اب¹ » **هَرَسِدِ عَافِصِبِ اللّٰهِ نِمَّ ی تَفْتَسِدِ**
؟ [دوشی م عمج]

:داتسا این همان است. از آن صفای سر، این
راه برایش قرار داده می شود. او استفتاء می کند،
ولی راه برایش این نحوه را [نشان می دهد]. به
او می گویند: «برو آن کار را بکن!»
هَلْدَا نِیَا سِیْ ، تَسَا نَا هِیْضَقْ رِگَا : ذیملت
؟ تساجک هیرهاظ

؛ تسای کی اجنیا رد نطاب و رهاظ : داتسا
ریسم ، دنکی م هک ی ئاتفتسا نآ اب . دنکی مذی قرف
ی م رارق اهباتک نیا [تمس] هب ار وا هُعطاطم
هب [هلئسم نیا هب] عجار « : دنیوگی م وا هب] ؛ دنهد
، درک هعجارم ی تقو « ! نک هعجارم اهباتک نیا
وا ی ارب هشد ادیپ ش یارب ن لا هک ی اهلئسم نیا
ادیپ ریغت ریسم ، تدم کی زا دعب . دوشی م تجد
ار رگید ی اهباتک نآ « : دنیوگی م وا هب ؛ دنکی م
؛ تسا نیا ض قان نآ هک دنیبی م « ! [ن اوخب] م
روطنیمهام [اما] . دنکی م ادیپ ریغت اجنآ زا [انذ]
ی م هلاود اجنآ زا وا هب [اما] ! میرادی مربی مید
هچره انذ ! ورب² عجارم غارس هب روطچ هک دوش
رد ؛ تسین هابتشا ، دروآی م تسدهب فرض نیا رد
عراشد دوخ [مکنیا لثم] . تسا تسرد فرض نیا

¹: 7 ص ، 3 ج ، هیقف تیلانو . 16 ص ، هعیرشلا حابصم
زا دنکذ ءاتفتسا هک ار ی سکتسین ل لاد یعرشد لئاسم رد نداد اوتف «
زا دوخ هزیکاپس فذ اب و ، ماهی گدولآ ثول زا دوخ لکاپ نطاب ابی لاعتق د
« . ی هاتم باکترا ترو دک
²(ق قحم) . تسا تنس و باتک دارم . بع بنم (عجرم عمج) : عجارم .

نیا زا رگید! دهدب ی مکد دیاید ی نامز ره رد
!؟رتلاب

ماما ل اوقا تیجد لومش توافت

ی هلائی لو اب ماسلاهید

عون دنچ هزور دروم رد ربمغیب زا: ذیملت
هک ی اهضراعتم تایاور نیا ایآ. میراد تیاور
دوشی مرداصد - ماما ود زا هذ - ماما یکیزای هاگ
؟تسالمدل باق نیمه رب

دانتسا روایات متعارضه را نمی توانیم حمل
بر این جهت کنیم؛ به جهت اینکه بین امام و ولی
تفاوت وجود دارد. امام نه تنها جنبه ارشاد آن
زمان را دارد، بلکه جنبه ارشاد را *إلی یوم القیامة*
دارد. و در اینجا بین امیرالمؤمنین و امام
عسکری *علیهما السلام* فرقی نمی کند. هیچ کدام
اینها در این قضیه تفاوت ندارند؛ یعنی حجیت
کلام هر کدام از اینها برای ما *علی السواء* است.
هیچ کدام از آنها نسخ دیگری نیست. الا اینکه
نسخ به عنوان تمامیت زمان باشد؛ یعنی زمان این
حکم تا اینجا است، از اینجا [به بعد دیگر نیست].
مثل اینکه وقتی ظرف برای حکم تغییر پیدا
می کند، حکم هم عوض می شود؛ مثل احکامی که
مربوط به غلات، خوارج، نواصب و امثال ذلک
است. آن ظرف اقتضا می کند در یکجا حکم
ارتداد و قتل باشد، در یکجا حکم به نهی باشد.
این مربوط به زمان است؛ یعنی موقعیت اقتضای
عدم ارتکاب اینها را دارد، به جهتی از جهات: یا
به جهت غفلت آنها، یا به جهات مفسده ای که
ممکن است بر اعمال چنین نظراتی مترتب شود.
ی م قرفئی لو کی هلائسم ابش اهلائسم ماما اما

مکد نیا هب تبسن تّیجد ماقم رد ّی لو ؛ دنک
 نامھ یارب تابثا ماقم [رد مکلب] ؛ درادن [رارق]
 ّی تّیجد اما ؛ دننسه و ا تیلو و تحت هکتسا ی دارفا
 درادن ، دننسه و ا تیلو و ا ج راخ هک ی دارفا رب
 تقون آ ، دنیاید و ا تیلو و تحت دنه او خب اهنآ رگا
 هُبنج ماما اما . دود دهاوخم ه اهنآ ل ماشد و ا مکد
 اری بلطم نینمؤلاریم ا تقوی نعید ؛ دراد میمعد
 رد ماسلام هیلع همنآ مکنیا تهج هب ، دیامرفی م
 روطن امه ش ملاک ، دننسه دحاو صخش مکد
 ماما و اضر ماما ملاک هک دراد تّیجد ام یارب
 رب ارنیا اذل . دراد [تّیجد] کذلک اثما و داوج
 . مینکل مد میناوتی مذ تهج نیا

رد نیا ، دیامرفی م اری بلطم نیا ماما ی تقوی
 هیلع ماما ی نعید ؛ تسامع مج ماقم هب رظان اجنآ
 هذ ، دریگی م رظن رد اری تیعمج و عمج ماسلا
 اضاقتا ، ماما عمج ماقم . اری دروم صوصخ
 اری هانظ ترضد اذل . دشاب نایب ماقم رد هک دنکی م
 ّی م کذلک اثما و سنوید اری ریمعی با نب دمحم هب
 نیا زان اگدنیا اتس یونب اری بلاطم نیا» ؛ دیامرف
 بلاطم نیا دشاب رارق رگا « . دنک هداقتسا بلاطم
 ؛ درادن هدیاف هک ، دوشد ضقذ رگید لئاسم کی هب
 نامزن آ رد هک تسانیا رب علاطا فرصد طقف
 رد] ، دشاب لیلد و تجد مکنیا اما . تساهدود هچ
 . دوشی مذ هداقتسانیا زان [تروصدن آ

**ءایلوا و همنآ زان راعتم تیاور هجوت
 ی هلا**

نکم و تسامع قانتم اجنیا رد هک ی تیاور
 ی شان] نیا ، دشاب هتشاد راعتم رگیدمه اب تسامع
 ی وار دوختسانکم : تسامع توافتم لئاسم [زان

دو خردن لایام بتسا هدرک ل قذ هابتشا و هدیمهفد
 ن آهک مسق مدج هب! دننکی م ل قذ هابتشا ن امیاقفر
 نیمه ام رگای نعید! دندوب رتن بیایام ز ا ماهی وار
 زاب، مپریگب رظن رد دنتسه هبلط هک ار ن امیاقفر
 ک لذل اثما و ن ابأ و ر یصبی بان آ ز اب جو کی م ه
 هکی نابأ کی لاماد... م ه، تسار تشید ش ماع م ه
 ی اراد] ی لیخ لاثم هک ه دوبن ر وطنیا، دیونشی م
 تر ضد تمدخ نوچ! دشاب ه دوب [ی ماع هاگیاج
 بتسا هدرک ادیپ تر هشد، هدیسری م

دننکی م ل قذ بلطم کی [ی نار هط هملاع] اقا
 می فالتخم ام ل ضاف بلاط نیمه هک مینیبی م ام
 فرح اده، تساهدز فرح کی هک وا! دنونش
 س اسار ب فرح کی نیا اهتتم! تساهدز هک
 :دنیوگی م اذل. دوشی م ل قذ اجنیا رد س دح
 س اسار ب دیاب؛ دشاب س دح س اسار ب دیابن ت داهشد»
 ر وطنیا اقا» :دیوگی م وا تقون آ «. دشاب س دح
 ن م» :دیوگی م [ی نار هط هملاع] اقا «. دندومرف
 ر وطنیا م فرح لاصا ن م!؟ متفگ ر وطنیا کی
 ی تازا کترا و ن ئارقو تینهذ س اسار ب وا «! [دوبن]
 اجنیا اذل. دنکی م [ل قذ ار بلطم] دیای م دراد هک
 ، کی نیا. دوشی م ادیپ داضت و تاضقانت ر گید
 هشد ظاحط دروم تیصوصذ تسان کم م ه کی
 دشاب

؟ ی وار ن آ دوخ س فذی نعید : ذیملت

، ی وار س فذ ، ی وار تیعیقوم : داتسا
 . اهنیا [ل اثما و] ، ش تایصوصذ

می فلاتخا م ه ادمع م لاسلام هیلع همئا : ذیملت
 ؟ دندرک

هدوب هیقت ه لئسم [ت هجهب] ، هلب هک م ه ن آ : داتسا

«دنامبظوفحم امشد عامد ات» :دندومرفی م و

لوقو ل عفیت یجدن دوبذل ماشد [هائسم نیا اما
ملاسلایلع ماما .دیای مذمهئا درومرد [ی هلائی لو
یاضتقا ،ماما تیعمج ماقم .دراد لومشد هئبج
.دراد ار بتارم عیمج

ترضد هب هک میراد هزارز هرابرد :ذیملت
ل فاوندیدهد هزاجا نم هب هک دنکی م رارصا ق داصد
،دایز رارصا زا دعب .مناوخب رفسرد ار مائیموی
نیا هک دنداد هزاجا هزارز صوصخرد ترضد
.تسه شطوقسد رب تاپاور هکنیا اب ؛دنکب ار راک
.تسه شطوقسد [هرابرد تاپاور] ،هلب :داتسا

هملاع [اقآ منکی م رکف زور کی :ذیملت
نآ ؛دندوب هتشگرب هیروس رفسد زا [ی نارهط
هدومرف .دنتشاد تاقلام دادد یاقآ اب هک ی رفسد
دنکی م لاؤسدنم زا ،دنیای م ی تقو افر» :دندوب
نیا مرظنق باسدزا نم .مینک دیلقت ی سک هچ زا هک
اقآ موحرم زا دعب هک تسا نیمه مه لاماد و دوب
تیعجرم هب ار ی دحا ی زاریش ی داهلادبع دیس
امتد عجرم» :دندومرف دعب «.ماه درکن نییعت
رّسو هفسلفو دشاب هدیسر تعیرش حور هبت سیاب
» .دهدب اوتف اجنآ زا و دشاب هدرک کرد ار مکد
هیلک تیلو ماقم هب و دشاب روطنیا ی عجرم رگا
ل ماکئی لو نآ و ماما نیب ی توافقه چ ،دشاب هدیسر
،دشابذ [ی توافقه هک دشاب] روطنیا رگا ؟تسه
ملاسلایلع ماما ماکا رد هک ی نوئش نآ نیاربان
؟تسه مه اجنیا رد ،[تسه]

رد نیا ی لو !دوب ی ربه ماقم رد وا :داتسا
.تسین ی ربه ماقم

ماکا نیمه شیا هک بش زا ی کی بخ :ذیملت

!رگیدتسا تعیرش

دانتسا می‌دانم؛ اما می‌گویم که امام در مقام رهبری برای همه افراد بود، اما ولیّ الهی [فقط] در شعاع [افراد زمان خودش است]. همان‌طور که اگر خود آن امام هم در شعاع افراد مخصوص به خودش باشد، ممکن است همین کار را انجام بدهد.

؛دنکی م نایب ی لک ناونعهب ار مکد تقوکی
زا ار هداقتسا نیا ی نامز ره رد ی سکره بخ
درف کی به تقوکی .دنکی م لیلد نیا تالاد
ایآ «!هدب ماجنا ار راک نیا وت» :دیوگی م صاخ
هدرک نایب ی لک و حنهب ار مکد ،هتفگ وا بهب چنآ
لأصا .تسا نیمه مه ماما و سی لو هیضق ؟تسا
تحت هک ی دارفا ی ارب سی لو تسا نکم ی تح
کی و دشاب هتشاد ی لکی او تف کی دنتسه و اتیلو
روج کی ی سکره اب ؛دشاب هتشاد ی نژج ی او تف
علاطا و س و فز رب فارشا رب انب وا .دنک تبحص
.دنکی م نایب دراد هک ی تایصوصخ رب

هزاجا ر فز کی بهب اقا م و حرم دوختسا مداینم
مکنیا هن [هتبل] ؛دندوب هداد ار نویزیولت [ن تشاد]
هدرک ل اؤس وا [مکلب] ؛دنیوگب لاجترم و ائادتبا
امش ؛درادنل باکشا» :دندوب هداد [هزاجا] اقا و دوب
فلاخر بن اشیا رظن هکی تلاخرد «.دیشاب هتشاد
همادا [ن اش رظن نیا] رخآ ات مه دعب و دوب نیا
ت تشاد

.دنک تا قلام ی صخش اب ات دنتفر ن اشیا اجکی
ار میا پنم» :دنتفگ ن اشیا .دوب نویزیولت ش قاتا رد
اجنیا نم ؛مراذگی مندشاب نویزیولت هک ی قاتا رد
و [تسا هدوب ن اشیا بیدآت رب انب نیا «.منیشنی م

ماهديد دروم اههد مدوخ مشچ ود نيمه اب هدنب [لاا
نامهر د هك [دناه تفر] ص خشت ا قلام ه بن اشيا هك
هتفرگ مرگ مه ي ليخ ؛ دود نويزيولت قاتا و هناخ
تبيرت رطاخه هك تسا ي ياهت بحد اهنيا .دنا
تسا دارفا

ن اشيا» :ديوگب ار نيمه ي سگ رگا لاماد
مياپ ،دشاب نويزيولت هك ي قاتا رد ن م هك دناه دومرف
مكد نيا ! ي لك مكد دوشي م نيا ، «مراذگي مذ ار
هتشاد امش ؛ دراذن ل ا كشا» هك ي مكد ن آ اب ي لك
اجنيا رد هك ي تلاحد ! دنكي م اديپ ض قانتد «ديشاب
تسا ظو حلم دروم تيصوصخ

مناخزا ،ل بق ل اسد هس ود ار هيضق نيا :ذيملت
باوخر تسب اقا ،رخاوا رد» :دندرک ل قذ ن اته دلاو
نهد رَضْتَحُمُ تروصبه هلبقه بور ار ناشكشتو
نيا ناشروتسد ق باس رد هك نآ لاماد «.دندرکي م
لثم دعب .دشاب ربقالي ف تيم تروصبه هك دود
لاماد ات روطچ» :دندوب هدرک ل او سد مناخ هكنيا
نينچ [اقا موحر م] «؟تسا ه دود روطنيا ن اترظن
داهتجا دينكي م رکف امش» :دندوب ه دومرف ي زيچ
و تا علاطم ريسد نيا هر خلأاب !؟تسا ي ناسا راک
هك تسا نيا ي ضتقم ،ل ناسم نيا و تابوتکم
رييغت نامه س اسار ب اهنيا ايا «.دنک رييغت مرظن
؟تسا ه دود ن اش دوخل لاماد
هلب :داتسا

لائم هك ن طاب رب فارشا ه بنج نامه :ذيملت
تسا روطنيا ش ريسم

ه دود ن طاب رب فارشا مه ع قوم نآ :داتسا
هدرکي م اضتقا ه وحن نيا ع قوم نآ اهنتم ؛تسا
فارشا ع قوم نآ هکنيا هذ .ه وحن نيا لاماد ،تسا

تاقوای هاگَ لاصا . دیراد فارشا لاماد ، دنتشادند
هیضق ناشیا دعب ، میدرکی می تِلاؤسد ناشیا زام
نیا رد مدرکی مساسحانم ؛ دندرکی ملقذیا
می رارصا ناشیا هب ات دعب ! تسه یزیچ کی
وربار نیا ینعید ! دنادرگی مر بار هئسم ، میدرک
م ه ش دوز ! ش اب هتشدند م ه یراک و ه دب شوگ
، دیوگی م ه کی یزیچ نیا رد ن لاکتسا هجوتم
نیا یوری لیختسیابذرگید و تسه یباسد کی
دوشد یراشفاپ

می مروطچنیدلقم ، لمع ماقم رد تقوناً : ذیملت
؟ دینکل مع مکدود ره هب دناوت
: داتسا نه دیگر به هر حکم در هر حالی که
هست [باید عمل کنند] . مقلد که نمی تواند؛ مقلد
باید ببیند که حرف چیست .

تسه تیاور رد تَدحْ لَأاب حِجرت : ذیملت
هئسم ی لیخنیا أعقاو . تسه تَدحاً ، هلب : داتسا
تاروهظ و تازورب نیا ! تسه ی بیجع و قیقد
نیا رد روطچ [هکنیا] و هیلک عامسا نیا ، ادخ
دوشی م ادیبت لادبت هئیزج عامسا

می رکف ن اتدوخ اب دیراد تاقوای هاگ امشد
، طیوه زار ن اتنهد دسر دد و أعقاو . دینک
دینکی می لاذی ناسفدل ئاسم و جاجا ، دانع ، سوه
می مکد عطاق سرض هب هیضق کی هب تبسند و
ت عاسمید « . دوشی م روطنیا » : دیوگی م و دینک
رد زاب ! دوشی م ضوع ن اترظنی لک روطه ب ، دعب
. دیتسه ن هذلا ی لاذی ینعید ؛ دیرادن ی دانع اجناً
نیا زاکیم ادک هر خلا اب دنکی م رکف ن اسنا هچره
ن لای ینعید ! دسری مذش نهذاً لاصا ، دراد حِجرت و د
، تسینی عنام و عدار چیه و ه دش ادیپن هذرد نیا

م ه ن آ و دوشی م ادیپ ن یا دعب ت عاسمید ه عفدکی
 هدرکی ر کف ه کنیا هذ ! تسیند ی عنام و عدار چیه
 هتفرگزار ش لابند و هدرکنی ر کف لاصا ؛ دشاب
 ل ا د ، ت ف ا ر ظ و ت ق د ک ی ا ب ه عفدکی ی لو . ت سا
 ن آ س اسار ب و دوشی م ض و ع ا ه ت ی ص و ص خ و
 ه ب ت ا ی ن ه ذ م ا م ت ی ل ک ر و ط ب د ش ض و ع ه ک ی ل ا د
 ا ر ش ی ا ج و د ی آ ی م ر گ ی د م س ق ک ی ؛ د ز ی ر ی م م ه
 ! د ر ی گ ی م

م دید ی ی ا ج ر د ه ک ت سا ی بیج ع ی لیخ زیچ
 ت ر و ش م « : د ن ت ف گ ، د م آ ش ی پ د ح ا گ ن ج ی ت ق و
¹ ﴿رَمَلًا أَيْ فَمَهْرًا وَاشْوَبَ﴾ «! مینک با افراد مشورت
 کردند. یک عده گفتند که در مدینه بمانیم؛ [چون]
 به سوراخ سُمبها و راه و چاه مدینه بیشتر اطلاع
 داریم. اینها می آیند در مدینه و نمی توانند [راهها
 را پیدا کنند]. خلاصه راهها را می بندیم، این
 لشکر را قطعه قطعه و تکه تکه می کنیم و حساب
 همه را می رسیم. اول نتیجه این بود و پیغمبر هم
 این نظر را تأیید کردند. حمزه آنجا بلند شد و
 مخالفت کرد: «یا رسول الله! آبروی ما را
 می بری! می گویند اینها مثل چه (من دیگر تعبیر
 می کنم: مثل بز) رفته اند در خانه هایشان! ما مرد
 جنگ و میدان و صحرا هستیم. در بیابان با اینها
 مصاف می کنیم. چه [حرفی است که] برویم در
 مدینه از پشت بام سنگ بز نیم!»³² ...

دمحمل آ و دمحم ی لع ل ص دمهللا

¹ 159. میا (3) ن ا ر م ع ل آ

229: ص، 9 ج، ی سانشما

«ن ک ت ر و ش م ل ه ن آ ا ب ر و م ا ر د و»

² 211 - 209 ص، 1 ج، ی ز ا غ م ل ا .

³ (ق ق ح م) . ت سا ه د ش ن ط ب ض د ع ب ه ب ت م س ق ن ی ا ز ا ت و ص د .